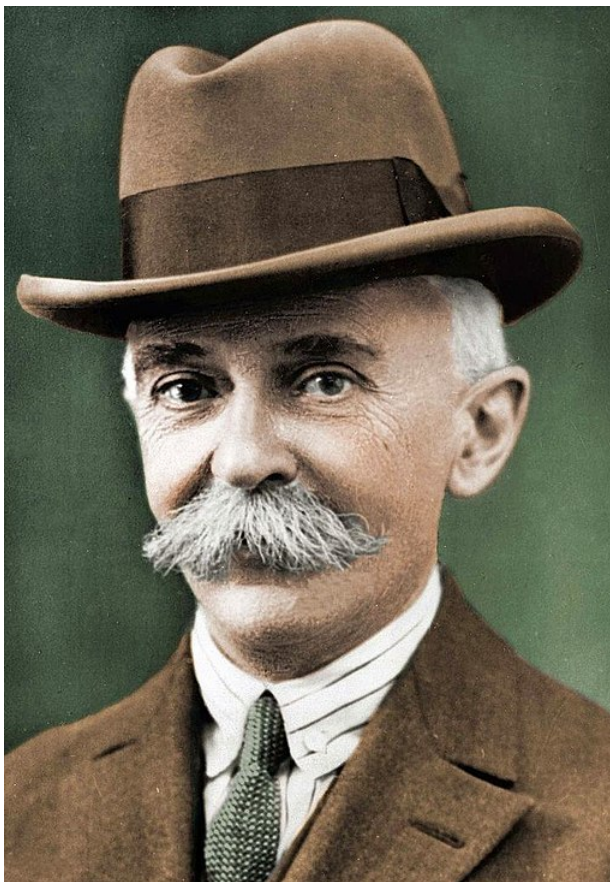

Sportverseny vagy politikai hadszíntér? A nyári olimpiák szerepe a „kis-hidegháborúban”^[1]

A 20. században a sport – növekvő népszerűsége miatt – sok esetben a politikai vezetők eszközüvé vált. A politikusok felismerték a sport által hordozott értékeket, ezért stratégiai eszközként kezdték alkalmazni saját céljaik megvalósítása és a különféle ideológiák alátámasztása végett. Fokozottan így volt ez az 1980-as évek első felében, az ún. kis-hidegháború időszakában. Ekkor ugyanis mind a moszkvai, mind a Los Angeles-i nyári olimpiai játékok a nemzetközi csatározások áldozatául estek, a szocialista és a kapitalista tömb politikai játszmáinak színterévé váltak. Magyarországon a sportfőhatóságnak, illetve a politikai hatalomtól függetlennek nem mondható Magyar Olimpiai Bizottságnak olyan új kihívásokkal kellett szembenéznie, melyek a sport és az olimpia klasszikus ideáljától igen messze estek. Az MSZMP KB 1984. május 14-i ülésének jegyzőkönyve tanúsítja, hogy milyen döntéshozatali mechanizmusokon keresztül tudtak a magyar sportszervezetek a Szovjetunió által diktált elvárásoknak megfelelni.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) 1894-es megalapításával, majd a két évvel későbbi első újkori olimpia megrendezésével *Pierre de Coubertin* báró^[1] olyan rendezvénysorozatot ültetett át a 20. századba, amely az ókorban nem csupán az egyéni teljesítmények, de egyben a kultúra, a művészet, az építészet és a görög istenek ünnepe volt. Kialakult a testvériség és a nemzetek közötti béke légkörében folytatott barátságos küzdelem olimpiai eszménye, illetve az a feltételezés, hogy a sport, a *fair play*, a test test elleni nemes küzdelem békét tud teremteni akár egymással szembenálló városállamok, nemzetek, etnikai közösségek között is. A 20. század embere azonban nem tudott élni ezzel a lehetőséggel, annál is kevésbé, hiszen a nemes célkitűzések egy viharos történelmi korszak előestéjén születtek meg, melynek társadalmi, ideológiai, gazdasági és politikai konfliktusai a coubertini elvek megvalósulásának több ízben gátat szabtak. A 20. században napvilágra kerülő új ideológiai áramlatok (a bolsevizmus, illetve a szélsőjobboldali eszmék) alapvetően határozták meg az évezred végének politikai folyamatait.

Pierre de Coubertin az 1920-as évek közepén

Forrás: Wikipédia

A második világhégés után az Egyesült Államok és a Szovjetunió kiemelkedő erőre tett szert, és mintegy fél évszázadon keresztül a bipoláris, amerikai–szovjet rivalizálásra, döntően konfrontációra épülő világrend határozta meg a főbb nemzetközi politikai folyamatokat. Ebben a hidegháborús világban a politikum és az ideológia sportszférát érintő hatása rendkívüli jelentőséggel bírt. A politikai döntések többször mélyrehatóan rengették meg a sportvilágot, kifejezetten pedig a nyári olimpiai játékokat. Az 1970-es évek ugyan egyfajta enyhülést hoztak, azonban az 1980-as évekre ismét kiújult a hidegháborús küzdelem, a korábbi konfliktusok aktivizálódtak, és mindez meghatározó csapásokat mért a sport szférájára Magyarországon is.

A modern olimpiai mozgalom kibontakozása a 19. század végén lehetővé tette, hogy Magyarország, bár az Osztrák–Magyar Monarchia része volt, a sportban autonóm államként szerepelhessen, és kimagasló eredményeivel felhívja magára az egész világ figyelmét. A társadalmi haladás és a nemzeti függetlenség magyarországi harcosai már a 19. század első felében jó eszközt láttak a testi nevelés fejlesztésében, később pedig az olimpizmus népszerűsítésében ahhoz, hogy a nemzeti öntudatot erősítsék. Magyarország már a modern kori olimpiák alapításában jelentős szerepet vállalt magára *Kemény Ferenc*^[2] vezetésével. Később, az 1920-as játékok kivételével (amikor is az első világháborúban vesztes országokat nem hívták meg), jelentős sportsikereket is felvonultatva, fontos és állandó szereplőjévé vált a játékoknak. 1984. május 14-én a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) Politikai Bizottságának ülésén azonban a magyar politikai vezetők döntést hoztak arról, hogy a magyar sportolók nem vesznek részt az év júliusában esedékes Los Angeles-i nyári olimpiai játékokon.^[3] Ebben az írásban a magyar sporttörténetnek ezt a rendkívül fájdalmas momentumát járjuk körül, elsősorban a kis-hidegháború időszakára koncentrálván.

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága 1984. május 14-i ülésének jegyzőkönyve

1.1. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[2]

1.2. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[3]

1.3. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[4]

1.4. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[5]

1.5. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[6]

1.6. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[7]

1.7. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[8]

1.8. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[9]

1.9. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[10]

1.10. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

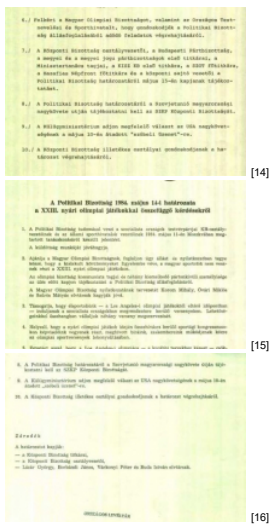
[11]

1.11. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[12]

1.12. Juhászok a KÖZP. ügyel. elnöki hivatalban működnek...

[13]

Tovább a galéria oldalára [17]

Budapest, 1984. május 14.

Az irat jelzete: HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-910 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Magyar Szocialista Munkáspárt központi szervei, A Politikai Bizottság ülése – Gépelt eredeti.

(A dokumentum gépelt változatát közölte Szabó Csaba: A politika beleszó: olimpia magyarok nélkül. ArchivNet, 2004. 4. sz. 2. sz. dokumentum. https://www.archivnet.hu/politika/a_politika_beleszol_olimpia_magyarok_nelkul.html?oldal=3 [18])

A második világháborút követően a bipoláris világrend szocialista oldalán a magyar politikai elit a magyar sport intézményrendszerében is meghatározó szerepre tett szert. Az országot irányító MSZMP vezetésének, valamint a Magyar Olimpiai Bizottságnak és a sportirányításért felelős szervnek, az Országos Testnevelési és Sporthivatalnak (OTSH) a szerepe az 1980-as évek három, bojkottól terhes nyári olimpiai játékhöz kapcsolódó döntéshozatalban elvitathatatlan. 1980-ban a Moszkvában megrendezett játékokra súlyos csapást mért az amerikai kezdeményezésre kialakult nyugati bojkott. Ennek kapcsán a magyar sport, konkrétan a magyar élsport érdekei is sérültek, és a budapesti politikai vezetőség is speciális körülményekkel, feladatokkal találta szemben magát.[4] 1984-ben a magyar élsportolónak azt a megrázkódtatást kellett feldolgozniuk, hogy nem vehetnek részt a Los Angeles-i olimpián. A szovjet parancs végrehajtása a magyar sportvezetőség feladata volt, majd a kialakuló elégedetlenséggel és ellenpropagandával kellett felvenni a versenyt. 1988-ban pedig az olimpia kijelölt helyszínére ellen ágáltak szovjet vezetéssel a szocialista-kommunista blokk országai. Ennek ellenére a demokratikus átalakulás előszeleként, a magyar sportdiplomáciának a szocialista országok közül elsőként sikerült kiépítenie Dél-Koreával a diplomáciai kapcsolatot.

Moszkva, 1980

Az 1980-as bojkott katonai erőfitogtatás helyett egyfajta alternatív politikai eszközt adott a nagyhatalmi vezetők kezébe; már nem a versenyeken elért eredmény (illetve éremharc), hanem maga a részvétel kérdése került a politika fókuszába. 1980 februárjában, a Lake Placidban megrendezett NOB elnökségi ülésen a szervezet elnöke, Lord Killanin[5] már annak szükségességéről beszélt, hogy az olimpia mentes legyen a politikai érdekektől, hiszen az amerikai külügyminiszter, Cyrus Vance[6] egyértelművé tette az amerikai kormányzat bojkott-törekvését, amennyiben a soron következő játékok helyszíne Moszkva marad: „Mialatt mi itt ma este összegyűlünk, óriási fenyegetésnek van kitéve a béke a világban, mely alapvető fontosságú kihívást jelent az olimpiai mozgalomra nézve. [...] Ha az olimpia alapelveit figyelmen kívül lehet most hagyni, akkor a játékok jövője is veszélynek lesz kitéve. [...] A megoldás az volna, ha a Játékok megrendezési jogát átruháznánk Moszkváról egy másik városra, vagy városokra ezen a nyáron. [...] Mi nem fogjuk hagyni, hogy amerikai csapat részt vegyen egy intervenáló nemzet fővárosában tartott Olimpiai Játékokon.”[7]

Kitűző az 1980-as játékok emblémájával
Forrás: Wikipedia

A helyszín megváltoztatásának kérdésében végül a NOB-küldöttek szavazhattak, ám a jelenlévő 73 képviselő – az amerikai képviselőt is beleértve – egyöntetűen a moszkvai olimpia mellett foglalt állást. A Carter-adminisztráció viszont hajthatatlannak bizonyult: a kormányzati támogatás megvonásával, adóterhek kirovásával próbált az amerikai olimpiai bizottságra nyomást gyakorolni. A Colorado Springsben tartott bővített ülésükön végül az amerikai olimpiai bizottsági tagok 1604:797 arányban a bojkott mellett döntöttek, ráadásul a közvélemény és a sajtó is szimpatizált a határozattal. Ettől kezdve az Amerikai Egyesült Államok rendkívül erős lobbitevékenységet folytatott, hogy további országokat is a bojkott mellé állítson. A moszkvai olimpia elleni hangulat jól tükröződik a nyugati sajtó orgánáinak cikkeiből, illetve a NOB elnökének küldött különféle levelekből is.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökének küldött újságkivágások az 1980-as olimpia kapcsán
 Forrás: Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, 13. doboz, ID49029

Magyarország számára az 1980. évi nyári olimpiának különös politikai jelentőséget adott az a tény, hogy a játékokat először rendezték szocialista országban. A magyar vezetők nem fogták fel tragikusan az amerikaiak bojkott-felhívását. Bár hivatalosan a bojkott ellen léptek fel, Gyenes András[8] Kádár Jánossal egyetértve úgy nyilatkozott, hogy „az lenne előnyös számunkra, ha a bojkott minél teljesebb lenne”,[9] mert így a magyarok eredménye a nemzetek közötti pontversenyben kedvezőbben alakulhatna. Az MSZMP Politikai Bizottsága a játékok kapcsán külön figyelmet fordított a politikai felkészítés kérdéssére. „A nevelő és politikai felkészítő munka szerves részét képezi az előkészületeknek. [...] Megalakultak és működnek az olimpiai keretek KISZ csoportjai. A felkészítést szolgálják az időszeri politikai kérdésekről szóló központi előadások, az edzőtáborokban sorra kerülő tájékoztatók, a csoportos beszélgetések és a KISZ által kezdeményezett Olimpiai Klub rendezvényei.”[10]

Nem véletlenül, hiszen a Belügyminisztérium állambiztonsági szervei külső és belső megfigyelések alapján nyomon követték a nemzetközi közvélemény, a magyar társadalom és a magyar sport szereplőinek véleményformálását, hozzáállását. Belső állambiztonsági megfigyelések alapján 1979 novemberében Vagyoczy Béla[11] rendőrezredes arra a problémára hívta fel a figyelmet, hogy „a nyugattal rendszeres kapcsolatban álló sportolóinkat a szakmai szervek nem készítik fel megfelelően a várható politikai hatásokra. A politikai szervek nem tudnak megfelelően foglalkozni velük, mert legtöbbjük függetlennek tartja magát a KISZ-től, a szakszervezettől és a pártszervezettől. Az anyagi lehetőségek miatt sokan többre becsülik a nyugati, mint a szocialista sportéletet. Ezzel összefüggően egyesek a moszkvai olimpiát kevésbé tartják vonzóknak, mintha azt nyugaton rendeznék.”[12]

A jelentést továbbították az érintett elhárítási terület, valamint a párt és az állami szervek illetékes vezetői felé, akik megfelelő lépéseket fogantatosítottak, így például az olimpiára való felkészülésbe beiktatták a politikai felkészítő előadások sorozatát is.

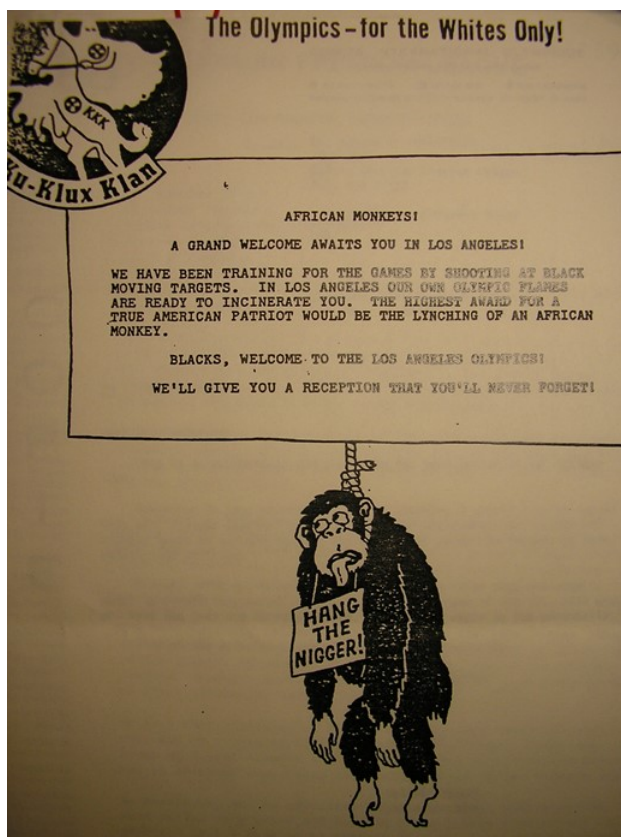
A moszkvai olimpia során esetlegesen kialakuló „nyugati provokációkkal” szemben az állambiztonsági szervek ellenőrző és elhárító tevékenységet folytattak a moszkvai sportesemények idején. A Magyarországról kiutazó sportolók, edzők, kísérők és turisták ellenőrzése nem maradtott el. Az Operatív Koordináló, Ellenőrző és Titkársági Osztály 166. számú napi operatív információs jelentése például az olimpián résztvevő magyarokat igyekezett nyilvántartani.[13]

Július 16-án Moszkvában tisztújító gyűlést tartott a NOB, melynek során Juan Antonio Samaranchot[14] választották meg új elnöknek. A leköszönő vezető, az ír lord Killanin, a zárónapon csípős szavakkal illette az amerikai (sport)diplomáciát: „Személy szerint úgy gondolom, hogy sajnálatos az, hogy az Egyesült Államok elnöke – a sport-ügyben – nem volt tényszerűen tájékoztatva. [...] Ez vezetett a hibához. [...] Az amerikaiak nem értik, hogyan működik a sport. Nem értik, hogy miként dolgoznak a nemzeti olimpiai bizottságok. Nem értik, hogyan működnek a NOB. Nem értik, hogyan működnek a nemzeti és nemzetközi szövetségek. [...] Szerintem másról fogalmuk sincs, mint az amerikai fociról és a baseballról, amelyek, ha szerepelnének az Olimpiai Játékokon, talán most nem is lenne ez a bojkott.”[15]

Los Angeles, 1984

1984 megint az olimpia éve volt, a helyszín Los Angeles. A szervezőbizottság elnöke, Peter Ueberroth[16] komoly erőfeszítéseket tett mind gazdasági, mind politikai szempontból, hogy sikeres és emlékezetes olimpia jöhessen létre. Természetesen tartott attól, hogy a moszkvai bojkottnak következményei lehetnek, ezért többször is kért találkozót a szovjet pártfőtől, Konsztantyin Csernyenkótól,[17] hogy elsimítsa a nézeteltéréseket, de a szovjet vezető a találkozót rendre elutasította. Fokozta a feszültséget a kaliforniai törvényhozó testület Ronald Reagan[18] elnök által támogatott határozata, amely nemkívánatos személyeknek nyilvánította a szovjet állampolgárokat Kalifornia államban, arra reagálva, hogy 1983 szeptember 1-én a szovjet légtérben lelőttek egy dél-koreai repülőgépet[19].

A játékok közeledtével Moszkva igyekezett az Egyesült Államok ellen hangolni a világ közvéleményét – a szovjet fél a titkosszolgálat bevetésétől sem riadt vissza. A KGB washingtoni rezidentúrájának tisztjei a Ku-Klux-Klan[20] nevében több afrikai és ázsiai ország olimpiai bizottságának küldtek hamis leveleket. Ezek világszerte több újság címlapjára felkerültek, óriási botrányt kelteve. „Olimpia csak fehéreknek! Afrikai majmok! Fényes fogadtatás vár rátok Los Angelesben! Fekete mozgó célpontokra leadott lövések gyakorlásával készülünk az olimpiára. Los Angelesben a mi olimpiai lángjaink égetnek hamuvá benneteket. Az igazi hazafi legmagasabb kitüntetése egy-egy afrikai majom meglincselése lesz! Feketék! Isten hozott benneteket Los Angelesben! Olyan fogadtatásban lesz részetek, amit soha az életben nem fogtok elfelejteni!”[21]

A Ku-Klux-Klan levele az afrikai országoknak, melyről később kiderült, hogy a KGB koholmánya volt
 Forrás: Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, 22. doboz, ID 49567

A Szovjetunió azt terjesztette a Los Angeles-i játékok kapcsán, hogy az amerikai szervezőket már nem a coubertin-i eszme, hanem a pénzsóvárság vezeti, s ez a fajta mentalitás ellenkezik az olimpia szellemiségével. Emellett féltették sportolói biztonságát az országban tapasztalható ellenséges és heves kommunistaellenes közhangulattól. A nemzetközi sajtóban a bojkott mellett és az ellen is számos cikk, illetve karikatúra jelent meg.

Sajtóillusztráció a Los Angeles-i bojkott kapcsán
 Forrás: Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, 21. doboz, ID49566

A magyar sportirányítás folyamatosan nyomon követte a nemzetközi helyzet alakulását. 1984. április 10-én az MSZMP Központi Bizottság Közigazgatási és Adminisztratív Osztálya jelentést fogalmazott meg: „A feszült nemzetközi légkör kihathat az 1984. évi Los Angeles-i nyári olimpiai játékok előkészületeire. Egyes, különösen a szocialista országokból érkező olimpiai küldöttségeknek a részvétel során is számolniuk kell az USA szélsőséges köreinek politikai provokációival. [...] A nagyszámú, különböző nemzetiségi bevándorolt várható magatartása kiszámíthatatlan. [...] Az 1984. június 2-i végleges nevezési határidő előtt a szocialista országok sportvezetői Moszkvában egyeztető megbeszélést tartanak.” [22]

Ezt követően, 1984. április 13-án a Magyar Olimpiai Bizottság is ülést tartott. Buda István [23] az ott megfogalmazott állásfoglalásról tájékoztatást küldött Juan Antonio Samaranchnak: „A Magyar Olimpiai Bizottság [...] sajnálatosnak találja azon körülményeknek a felmerülését, melyek a XXIII. Nyári Olimpiai Játékok aláírásához vezetnek, és melyek teljesen ellentétben állnak az olimpiai eszmével és az Olimpiai Chartában lefektetett szabályokkal. [...] Bizonyos csoportok a világ sportoló ifjúságának nagy találkozóját a szocialista országok elleni propaganda-tevékenységre akarják felhasználni. A Magyar Olimpiai Bizottság egyértelműen elutasít mindenféle diszkriminatív törekvést, mely a Szovjetunió és más szocialista országok sportolói és küldöttei ellen formálódhat. [...] Szintén aggodalomra ad okot, hogy az 1984-es olimpia szervezését átítatja a komercializmus szelleme, ami szintén ellentétben áll az olimpiai eszmével.” [24]

Az éleződő helyzetben a szovjetek azt kezdeményezték, hogy a NOB tartson rendkívüli ülést 1984. április 24-én, mert nem látják biztosítva az egyenrangú részvétel feltételeit. Sokan úgy gondolták, hogy Samaranch el tudja majd simítani az ellentéteket, és meg tudja győzni a Szovjetuniót, hogy vegyen részt a Los Angeles-i játékokon. Május 8-án azonban a Kreml a Szovjetunió Nemzeti Olimpiai Bizottságának nevében távolmaradásról szóló közleményt adott ki, és szolidaritást várt a szocialista országoktól. „Soviniszta érzelmek és egy szovjetellenes hisztéria élénkült föl az Egyesült Államokban. Szélsőséges szervezetek és csoportok, akik nyíltan célul tűzik ki, hogy a szovjet delegáció és sportolók számára elviselhetetlen körülményeket teremtsenek, megerősítették tevékenységüket. [...] Habár Washington biztosítékot lebegtetett fel, [!] hogy az Olimpiai Charta szabályait figyelembe veszik, a gyakorlatban úgy tűnik, hogy ez nem biztosítja a versenyzők biztonságát, jogaik és emberi méltóságuk tiszteletben tartását, és ezáltal nem teremt normális körülményeket a Játékok lebonyolításához. [...] A jelenlegi helyzet nem teszi lehetővé a szovjet sportolók részvételét. [...] Ha másként cselekednénk, akkor az egyet jelentene az amerikai hatóságok és a játékok szervezői olimpiaellenes tevékenységének jóváhagyásával.” [25]

A kötelező szocialista szolidaritás miatt a magyar pártvezetés olyan kényszerhelyzetbe került, amelyben a hazai és a nemzetközi közvélemény szemében is népszerűtlenné vált, ráadásul saját érdekeivel ellentétes intézkedést kellett hoznia. Mindezt akkor, amikor a rendszer legfőbb legitimációs bázisát képező gazdasági

1986-ban három évre *Deák Gábor*[45] került a MOB és az akkori sportfőhatóság (Állami Ifjúsági és Sport Hivatal – ÁISH) vezetői pozíciójába. Az ő tevékenysége vezette át a magyar sportot és a magyar sportirányítási struktúrát a rendszerváltozás adta új keretek irányába, amit 1989. május 27-én, a MOB újjáalakuló ülésén elnöki leközönlő beszédében ki is emelt: „A magyar sport állami irányítása 1987 óta gyorsuló tempóban kezdeményezte és kezdeményezi a demokratizálódás folyamatát. Változóban van már az állami és a társadalmi kezdeményezés, illetve irányítás viszonya, s ennek az országszerte jelentkező folyamatnak mind jelentősebb területe a sport, a magyar olimpiai mozgalom is. Itt az ideje, hogy megszűnjön az ÁISH és a MOB többszörös összefonódása, és a Magyar Olimpiai Bizottság igazi önállósághoz jusson. Önállósághoz, amelynek funkcionálisan szervezetileg, gazdaságilag, pénzügyileg is érvényesülnie kell, nem utolsósorban pedig a tisztségek betöltésénél is. Úgy helyes, ha ezentúl a MOB tagjait vissza lehet hívni, s ha a bizottság vezető testületében betöltött tisztektől pályázni kell.”[46]

*

Az olimpiai játékok történetét végigkísérte a politika, az 1980-as évek bojkottjai csak méretüknél fogva emelkednek ki az olimpiatörténet eseményeinek sorából. 1988-ban azonban a szöuli, majd azt követően az 1992-es barcelonai nyári olimpiai játékok bebizonyították, hogy a sport lehet a népek közeledésének is az eszköze, hozzájárulhat az országok elismeréséhez vezető út meggyorsításához, a kettészelt, megosztott országok újraegyesítésének előkészítéséhez és a béklýk közül kiszabaduló, önállósodó nemzetállamok politikai elismertetéséhez.

- [1] Pierre de Frédy, Baron de Coubertin (1863–1937): francia pedagógus, sportvezető, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság egyik alapítója, 1896 és 1925 között elnöke.
- [2] Kemény Ferenc (1860-1944): magyar sportszervező, pedagógus, tanügyi író, humanista békeharcos, az újkori olimpiai játékokat kezdeményező és elindító Nemzetközi Olimpiai Bizottság alapító tagja, a Magyar Olimpiai Bizottság alapító titkára.
- [3] Az 1984-es Los Angeles-i olimpia bojkottjáról, Magyarország távolmaradásának politikai hátteréről lásd Szabó Csaba: A politika beleszó: olimpia magyarok nélkül. *ArchívNet*, 2004. 4. sz. https://www.archivnet.hu/politika/a_politika_beleszol_olimpia_magyarok_nelkul.html?oldal=1 [23] (Utolsó letöltés ideje: 2021. október 22.)
- [4] Az 1980-as moszkvai olimpiáról és az olimpián való magyar részvételről lásd Ólmosi Zoltán: A moszkvai csonka olimpia. *ArchívNet*, 20004. 4. sz. https://www.archivnet.hu/politika/a_moszkvai_csonka_olimpia.html?oldal=6 [23] (Utolsó letöltés ideje: 2021. október 22.)
- [5] Lord Michael Morris Killanin (1914–1999): ír újságíró, sporttisztviselő, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hatodik elnöke (1972–1980).
- [6] Cyrus Vance (1917–2002): amerikai jogász, 1977 és 1980 között, Jimmy Carter elnöksége idején az Egyesült Államok külügyminisztere.
- [7] Cyrus Vance beszéde a NOB elnökségi ülésen. *Olimpiai Bulletin*, No 148. [Budapest], [é. n.], 109.
- [8] Gyenes András (1923–1997): munkás, szakszervezeti vezető, kommunista politikus, 1975 és 1982 között az MSZMP KB titkára.
- [9] HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-800. A Politikai Bizottság ülése, 1980. május 13. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Magyar Szocialista Munkáspárt központi szervei].
- [10] HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-800. A Központi Bizottság jelentése a PB számára, 1980. május 5.
- [11] Vagyoczkó Béla (1933–1997): segédmunkás, majd rendőrszt, a tárgyalat időszakban a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökség Operatív, Koordináló, Ellenőrző és Titkársági Osztály osztályvezetője volt (1978–1983).
- [12] HU-ÁBTL-2.7.1.-NOIJ-III/III. 243-266/11/1979. 266. számú Napi operatív információs jelentés, 1979. november 15. [Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Napi operatív információs jelentések].
- [13] HU-ÁBTL-2.7.1.-NOIJ-III/III. 140-166/5/1980. 166. számú Napi operatív információs jelentés, 1980. július 19.
- [14] Juan Antonio Samaranch (1920–2010): spanyol sportdiplomata, politikus. 1977–1980 között Spanyolország moszkvai és ulánbátóri nagykövete, majd 1980 és 2001 között a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hetedik elnöke.
- [15] D. L. HUME: *The Political Olympics. Moscow, Afghanistan and 1980 U.S. Boycott*. New York. 1990, 63.
- [16] Peter Ueberroth (1937–): amerikai üzletember, az 1984-es Los Angeles-i olimpia szervező bizottságának elnöke, 2004–2008 között az Egyesült Államok nemzeti olimpiai bizottságának elnöke.
- [17] Konsztantyin Csernyenko (1911–1985): szovjet politikus, 1984–1985-ben a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke.
- [18] Ronald Reagan (1911–2004): amerikai színész, republikánus politikus. 1967-től 1976-ig Kalifornia állam kormányzója, 1981 és 1989 között az Amerikai Egyesült Államok 40. elnöke.
- [19] A Korean Air Lines 007-es járatán repülő Boeing 747-es repülőgépet 1983. szeptember 1-jén lőtte le a szovjet légvédelem, valószínűleg arra reagálva, hogy azon az éjszakán az amerikai egy interkontinentális ballisztikus rakéta próbaindítását tervezték. A gépen utazó 269 ember, köztük egy amerikai kongresszusi képviselő, meghalt.
- [20] Ku-Klux-Klan = az Amerikai Egyesült Államokban 1865-ben alapított titkos társaság, amelynek célja a feketékre vonatkozó jogkiterjesztések erőszakos megakadályozása volt. Az elkövetett tömeges gyilkosságok és brutalitások miatt 1871-ben betiltották működését. 1915-ben alakult újjá. A fehér protestáns amerikaiakból álló és a fehér felsőbbrendűséget hirdető szervezet napjainkban egyre inkább a spanyol anyanyelvű bevándorlók ellen lép fel.
- [21] C. ANDREW – V. MITROHIN: *A Mitrohin-archívum – A KGB otthon és Nyugaton*. Budapest, 2000, 256.
- [22] HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-907. A Központi Bizottság Közigazgatási és Adminisztratív Osztályának jelentése, 1984. április 10.
- [23] Buda István (1926–1913): sportvezető, kommunista politikus. 1978 és 1986 között az Országos Testnevelési és Sport Hivatal, valamint a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke.
- [24] Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, ID 41282. Buda István levele Juan Antonio Samaranchnak, 1984. április 13.
- [25] Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, ID 49558. A Szovjetunió Olimpiai Bizottságának állásfoglalása, 1984. május 8.
- [26] HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-910. A Politikai Bizottság ülése, 1984. május 14.; Vö. Szabó: i. m. 2. sz. dokumentum. https://www.archivnet.hu/politika/a_politika_beleszol_olimpia_magyarok_nelkul.html?oldal=3 [18] (Utolsó letöltés ideje: 2021. október 22.)
- [27] Schmitt Pál (1942–): kétszeres olimpiai bajnok, sportdiplomata, diplomata, politikus. 1983 és 2010 között a Magyar Olimpiai Bizottság főtitkára majd elnöke, 1995 és 1999 között a Nemzetközi Olimpiai Bizottság alelnöke, 2010–2012 között Magyarország köztársasági elnöke.
- [28] LAOOC = a Los Angeles-i Olimpia Szervező Bizottsága.
- [29] Olimpiai Múzeum Levéltára, Lausanne, ID 41282. Schmitt Pál levele Juan Antonio Samaranchnak, 1984. június 19.
- [30] HU-MNL-OL-M-KS 288-5.-912. A Központi Bizottság Agitációs és Propaganda osztályának jelentése, 1984. június 5.
- [31] Hámosi Tamás (1944–2021): teniszező, többszörös válogatott játékos, hazai és nemzetközi szakedző, versenyalapító-igazgató, sportdiplomata, az OTSH nemzetközi osztályának helyettes vezetője. Főszerepet vállalt a Forma-1 Magyarországra hozatalában.
- [32] Arday Andor (1932–2015): Az OTSH egykori főtanácsosa, hat olimpián dolgozott programfelelősként a magyar csapat mellett.
- [33] HU-MNL-OL-KÜM-XIX-J-1-k-215-77t.-sz.n./1984. (128. doboz) A szocialista országok sportszervezeti vezetőinek prágai tanácskozása. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Külügyminisztérium, Általános iratok, szocialista országok].
- [34] A kiemelkedő eredmények mellett azt is érdemes azonban megemlíteni, hogy a Barátság Játékokon résztvevő magyar sportolók beszámolója szerint a versenyeken gyakori volt a részrehajlás, elsősorban a szovjet sportolók irányába.
- [35] HU-MNL-OL-KÜM-XIX-J-1-k-215-77t.-sz.n./1984. (128. doboz) A szocialista országok sportszervezeti vezetőinek prágai tanácskozása.
- [36] HU-ÁBTL-2.7.1.-NOIJ-III/III. 211-248/11/1982. BM III. Főcsoportfőnökség operatív koordináló, ellenőrző és titkársági osztálya, 248. számú Napi operatív információs jelentés, 1982. december 14.
- [37] HU-ÁBTL-2.7.1.-NOIJ-III/III. 92-96/10/1984.
- [38] HU-ÁBTL-2.7.1.-NOIJ-III/III. 92-96/11/1984.
- [39] HU-MNL-OL-M-KS-288-5.-912. A Központi Bizottság Agitációs és Propaganda osztályának jelentése, 1984. május 31.
- [40] Kim Ir Szen (1912–1994): észak-koreai kommunista politikus, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság vezetője 1948-tól a haláláig.
- [41] HU-MNL-OL-KÜM-XIX-J-1-j-00123/14/1986. (178. doboz) Tájékoztató az 1988-as Szöuli Olimpiai Játékokkal kapcsolatos problémákról. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Külügyminisztérium, TÜK iratok, nem országokhoz köthető tételek].
- [42] HU-MNL-OL-Z-1349-R-II.-322-1987. (15. doboz, 768.) MOB elnökségi ülés, 1988. december. 21. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Gazdasági Levéltár, Magyar Olimpiai Bizottság].
- [43] Csányi Sándor 1967-ben végzett a Marx Károly Közgazdasági Egyetem külkereskedelmi szakán, a Transelektro kereskedelmi igazgatója, majd a Magyar Gazdasági Kamara irodavezetője volt. Bővebb életrajzi adatok nem állnak rendelkezésünkre.
- [44] HU-MNL-OL-Z-1349-R-II.-322-1988. (11. doboz, 813.) MOB elnökségi ülés, 1988. május 27.
- [45] Deák Gábor (1944–): esztergályos, üzemegezdász, politikus, 1980–1988 között az MSZMP Központi Bizottságának tagja. 1986-ban államtitkári rangban kinevezték az Állami Ifjúsági és Sporthivatal elnökévé, emellett 1989-ig a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke is volt.

[46] HU-MNL-OL-Z-1349-R-II.-322 (II. dosszié) Az 1980. évi olimpiai játékokra történő felkészülés célkitűzései és feladatai.

Címkék:

[olimpia](#) [24]

[olimpiai bojkott](#) [25]

[„kis-hidegháború”](#) [26]

[MSZMP](#) [27]

[Országos Testnevelési és Sporthivatal](#) [28]

[Magyar Olimpiai Bizottság](#) [29]

Nemzetközi Olimpiai Bizottság ^[30]

Kiadás: 21. évfolyam (2021) 4–5. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/sportverseny-vagy-politikai-hadszinter-a-nyari-olimpiak-szerepe-a-kis-hideghaboruban>

Hivatkozások

- [1] <https://www.archivnet.hu/sportverseny-vagy-politikai-hadszinter-a-nyari-olimpiak-szerepe-a-kis-hideghaboruban>
- [2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus141.jpg>
- [3] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus142.jpg>
- [4] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus143.jpg>
- [5] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus144.jpg>
- [6] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus145.jpg>
- [7] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus146.jpg>
- [8] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus147.jpg>
- [9] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus148.jpg>
- [10] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus149.jpg>
- [11] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1410.jpg>
- [12] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1411.jpg>
- [13] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1412.jpg>
- [14] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1413.jpg>
- [15] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1414.jpg>
- [16] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve/mszmpkbmajus1415.jpg>
- [17] <https://www.archivnet.hu/az-mszmp-kb-politikai-bizottsaga-1984-majus-14-i-ulesenek-jegyzokonyve>
- [18] https://www.archivnet.hu/politika/a_politika_beleszol_olimpia_magyarok_nelkul.html?oldal=3
- [19] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/2_usr_badge_1980_summer_olympics_emoji.png
- [20] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/3_2.jpg
- [21] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/5_b.jpg
- [22] https://www.archivnet.hu/politika/a_politika_beleszol_olimpia_magyarok_nelkul.html?oldal=1
- [23] https://www.archivnet.hu/politika/a_moszkvai_csonka_olimpia.html?oldal=6
- [24] <https://www.archivnet.hu/cimkek/olimpia>
- [25] <https://www.archivnet.hu/cimkek/olimpiai-bojkott>
- [26] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kis-hideghaboru>
- [27] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>
- [28] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orszagos-testnevelési-es-sportvitala>
- [29] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-olimpiai-bizottsag>
- [30] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nemzetkozi-olimpiai-bizottsag>